

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. КОМЕНТАРІ

Національна конференція:
Президентські та парламентські
вибори 2019 року в Україні

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. КОМЕНТАРІ

Виповнилося 22 роки з дня
утворення ЦВК як незалежного
державного органу

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. КОМЕНТАРІ

Центральна виборча комісія
започаткувала відеотрансляцію
своїх засідань

ЛИСТОПАД 2019 NOVEMBER

ВІСНИК

ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВИБОРЧОЇ КОМІСІЇ

КОМЕНТАРІ НАУКОВЦІВ

РОЗ'ЯСНЕННЯ ФАХІВЦІВ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

ОЦІНКИ ЕКСПЕРТІВ

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

ОСВІТНІ ПРОГРАМИ

АКТУАЛЬНІ ІНТЕРВ'Ю

ПРАВОВА КУЛЬТУРА

ЗВ'ЯЗКИ З РЕГІОНАМИ

ТЕМА НОМЕРА

ЗАХИСТ ВИБОРЧИХ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Члени Центральної виборчої комісії разом з експертами та представниками громадянського суспільства обговорили питання захисту виборчих прав ВПО

Річниця утворення ЦВК

13 листопада виповнилося **22** роки з дня утворення Центральної виборчої комісії **ЯК НЕЗАЛЕЖНОГО ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ**

ПОДІЇ. ЗАХОДИ. КОМЕНТАРІ

- Захист виборчих прав внутрішньо переміщених осіб **8**
- Представники Офісу Ради Європи в Україні відвідали ЦВК **11**
- Кібербезпека виборів. Досвід Норвегії **12**
- ЦВК започаткувала відеотрансляцію своїх засідань **15**
- Національна конференція: Президентські та парламентські вибори 2019 року в Україні. Висновки та рекомендації **16**

Олег Діденко:

"Для ЦВК вкрай важливо, щоб всі процедури, вписані у виборчому кодексі, були максимально зрозумілі та чіткі для застосування" **20**

- Загальнонаціональне опитування за результатами парламентських виборів в Україні **24**
- Тренінговий центр при ЦВК – потужна база для навчання учасників виборчих процесів **28**

З ОФІЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Центральна виборча комісія закликала політичні партії та членів районних виборчих комісій посприяти у належній організації місцевих виборів 22 та 29 грудня **6**

ВИБОРИ ЗА КОРДОНОМ

- Парламентські вибори в Республіці Білорусь **32**
- Вибори Президента Румунії **33**
- Парламентські вибори в Іспанії **34**
- Президентські вибори у Шрі-Ланці **35**

Емблема Центральної виборчої комісії

Офіційним символом Центральної виборчої комісії є її емблема, яка була створена, виходячи з потреб використання в діяльності ЦВК символіки, яка б відображала її статус як самостійного постійно діючого колегіального державного органу, наділеного повноваженнями щодо організації підготовки і проведення виборів та референдумів в Україні.

Малюнок і опис емблеми Центральної виборчої комісії затверджені постановою ЦВК від 12 жовтня 2004 року № 846.

Емблема Центральної виборчої комісії складається з синього диску, на якому виокремлюється кольором силует карти України, де розміщуються силуети людських облич, що символізують рівноправ'я, демократію і толерантність. Розміщення цих силуетів із протилежних сторін символізує розмаїття поглядів, точок зору та, одночасно, готовність до діалогу.

Обличчя скомпоновані таким чином, що утворюють образ голуба – символу миру та злагоди, який тримає стилізоване зображення виборчого бюлетеня та терези.

Емблема Центральної виборчої комісії розміщується на бланках службової документації, заохочувальних відзнаках, печатках і штампях ЦВК.

13 листопада 1997 року відбулося перше засідання Центральної виборчої комісії як постійно діючого незалежного колегіального державного органу.

У 1998 році Верховна Рада України ухвалила Закон України "Про Центральну виборчу комісію", яким визначався її правовий статус, основні принципи діяльності та повноваження. З 2004 року цей закон діє в новій редакції. Тоді, у 2004 році, було створено і емблему ЦВК.

У різні роки Центральну виборчу комісію очолювали Михайло Рябець, Сергій Ківалов, Ярослав Давидович, Володимир Шаповал, Михайло Охендовський, Тетяна Сліпачук. У жовтні 2019 року, після призначення Верховною Радою України нових членів ЦВК, її головою обрано Олега Діденка.

Більше про діяльність ЦВК за минулі роки можна дізнатися [тут](#).

VISNYK of the CEC of Ukraine

NOVEMBER • 2019

6

FROM OFFICIAL SOURCES

Central Election Commission to urge political parties and members of district election commissions to promote the proper organization of local elections on December 22 and 29

The Central Election Commission has to state that some ATC organization of the electoral process fraught with failure due to avoidance of certain members of district election commissions to perform their duties. Therefore, the CEC urges political parties to deal with these issues understandably and responsibly, to carefully examine the lists of commission members they have submitted, and to rectify the situation as soon as possible so that REC can form relevant territorial precinct election commissions.

8

EVENTS. ACTIVITIES. COMMENTS

Protecting the suffrage of internally displaced persons

On November 26, there was a discussion on the issue of protecting the suffrage of internally displaced persons, held by the CEC members along with experts and representatives of civil society

The day before, on November 25, members of the Central Election Commission Yuriy Buhlak and Yuriy Miroshnychenko participated in the event "Long-term solutions for internally displaced persons: the next steps." The meeting was organized in Kiev jointly with the Norwegian Refugee Council, the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs and UNHCR Ukraine – the United Nations Refugee Agency in Ukraine.

11

Representatives of Council of Europe Office in Ukraine to visit CEC

On November 12, there was a working meeting held between the Chairman of the Central Election Commission Oleh Didenko and the Deputy Head of the Council of Europe Office in Ukraine Olena Lytvynenko. The event was also attended by Deputy Chairmen Sergei Dubovik and Vitaly Plukar, Secretary of the Commission Olena Hataullina and Head of Department for Promotion of electoral processes of Council of Europe Directorate General for Democracy Francois Friederich, as well as project managers of the Council of Europe in Ukraine Inna Zubar and Sergey Tkachenko.

12

Election Cyber Security. Experience of Norway

On November 20–21, a delegation of the Central Election Commission headed by the Chairman of the Commission Oleh Didenko visited the Kingdom of Norway. The main purpose of the visit was to study the experience of using electronic records systems of this country, as well as to familiarize with the Norwegian best practices of compiling voter lists, methodology for verifying electoral data and the organization and functioning of the demographic register. Particular attention was paid to discussing cyber security issues with foreign counterparts.

15

The CEC to launch a video broadcast of its sessions

It will be possible to watch the progress of the sessions on the official website of the Central Election Commission. For now the broadcast is functioning in test mode. This process was made possible owing to the Commission's fruitful cooperation with the OSCE Project Coordinator in Ukraine. As part of the project "Strengthening cybersecurity and transparent election processes in Ukraine in 2019" the Coordinator purchased conferencing systems for the Commission session room and provided their installation.

16

National Conference: 2019 Presidential and Parliamentary Elections in Ukraine. Conclusions and recommendations

On November 13–14, there was a two-day national conference held in Kyiv. The event was titled "The 2019 Presidential and Parliamentary Elections in Ukraine: Conclusions and Recommendations". It was organized by the Central Election Commission, the International Foundation for Electoral Systems (IFES) in Ukraine, the OSCE Project Coordinator in Ukraine and the Council of Europe Office in Ukraine.

20

Oleh Didenko: "It is extremely important for the CEC that all procedures outlined in the election code are as clear as possible to apply"

The Chairman of the Central Election Commission addressed the participants of the Conference "The 2019 Presidential and Parliamentary Elections in Ukraine: Conclusions and Recommendations", which took place in Kiev from 13 to 14 November, and shared his views on the issues outlined. Among other things, he separately discussed the issues of improvement of the electoral legislation, and especially the Electoral Code, which the CEC actively contributed therein.

24

The national survey on the results of parliamentary elections in Ukraine

The Central Election Commission held a meeting of its members Viktoriya Glushchenko and Sergiy Postivy with representatives of the International Foundation for Electoral Systems (IFES) in Ukraine, responsible for ensuring gender equality and inclusiveness of political and in particular electoral processes in our country.

28

The CEC Training Center is a powerful base for training participants of electoral processes

On November 1, there was a presentation of the activities carried out by the CEC Training Management Center for Electoral Process Participants (Training Center). The event was attended by members of the Central Election Commission, heads of structural divisions of the CEC Secretariat and the Office of the State Voter Register Administration, as well as representatives of the office of the International Foundation for Electoral Systems (IFES) in Ukraine.

32

ELECTIONS ABROAD

Parliamentary elections in the Republic of Belarus

Deputy Chairman of the Central Election Commission Serhiy Dubovyk and Head of the Consolidated Planning and Financing Department of the CEC Secretariat Oleksiy Osadchuk participated in the observation of elections to the House of Representatives of the National Assembly of the Republic of Belarus (the seventh convocation), which took place on November 17

33

Elections of the President of Romania

Members of the Central Election Commission Serhiy Postiviyi and Yuriy Frytskyi participated in the international observation program during the regular elections of the President of Romania, which took place on 10 November

34

Parliamentary elections in Spain

The Spanish Socialist Workers Party (PSOE) won the snap general election on November 10, but again failed to gain the majority needed to form a monopoly government

Центральна
виборча комісія
закликала політичні
партії та членів
районних виборчих комісій
посприяти у належній
організації місцевих
виборів 22 та
29 грудня

ПЕРЕЛІК

політичних партій,
які візьмуть участь у місцевих
виборах 22 та 29 грудня 2019 року

Політична партія "Громадянська позиція"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ВОЛЯ"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "УКРАЇНА СЛАВЕТНА"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ПАТРІОТІВ – УКРОП"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ОПОЗИЦІЙНА ПЛАТФОРМА – ЗА ЖИТТЯ"
Українська Народна Партія
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "РАДИКАЛЬНА ПАРТІЯ ОЛЕГА ЛЯШКА"
Політична партія Єдиний Центр
Політична партія "ДОВІРЯЙ ДІЛАМ"
Політична партія "НАШ КРАЙ"
Політична партія "ОПОЗИЦІЙНИЙ БЛОК"
Партія промисловців і підприємців України
Політична партія Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"
Політична партія "Народний Рух України"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ"
Політична партія Всеукраїнське об'єднання "Свобода"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ РУХ ВАЛЕНТИНА
НАЛИВАЙЧЕНКА "СПРАВЕДЛИВІСТЬ"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "УКРАЇНСЬКА ГАЛИЦЬКА ПАРТІЯ"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ЄВРОПЕЙСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ"
Народна Партія
Політична партія "Рідне місто"
Політична Партія "ГОЛОС"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "НАЦІОНАЛЬНИЙ КОРПУС"
Політична партія "ПАТРІОТ"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ООНОВЛЕННЯ"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ГРОМАДСЬКИЙ РУХ "НАРОДНИЙ КОНТРОЛЬ"
Політична партія "Об'єднання "САМОПОМІЧ"
Аграрна партія України
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "СЛУГА НАРОДУ"
Політична партія "Воля народу"
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ГРОМАДА І ЗАКОН"
Політична партія "НОВА ПОЛІТИКА"
Політична партія "РОЗУМНА СИЛА"

Як відомо, Центральна виборча комісія призначила на 22 та 29 грудня 2019 року перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад та відповідних сільських, селищних, міських голів, а також додаткові вибори депутатів сільських, селищних рад.

Проте Комісія змушена констатувати, що в деяких ОТГ організація виборчого процесу опинилася під загрозою зриву у зв'язку з ухилянням певних членів районних виборчих комісій від виконання своїх обов'язків.

Тож ЦВК звернулася до політичних партій поставитися з розумінням і відповідальністю до вказаних проблем, ретельно переглянувши списки членів, яких вони подали до складу комісій, та посприяти виправленню ситуації, аби РВК змогли вчасно сформувати відповідні територіальні та дільничні виборчі комісії.

Комісія також нагадує членам виборчих комісій, що за ухиляння ними від виконання своїх повноважень, відповідно до статті 157 Кримінального кодексу України, передбачена кримінальна відповідальність.

Згідно з календарними планами основних організаційних заходів з підготовки та проведення зазначених виборів районні виборчі комісії з місцевих виборів зобов'язані відповідно до 9 та 16 листопада 2019 року включно сформувати склад (утворити, вносити зміни до складу) сільських, селищних, міських виборчих комісій. Також ці районні виборчі комісії відповідно до 6 та 13 грудня 2019 року включно повинні утворити дільничні виборчі комісії для проведення відповідних виборів.

Захист виборчих прав внутрішньо переміщених осіб

26 листопада члени Центральної виборчої комісії разом з експертами та представниками громадянського суспільства обговорили питання захисту виборчих прав внутрішньо переміщених осіб. Напередодні, 25 листопада, члени Центральної виборчої комісії Юрій Буглак та Юрій Мірошніченко взяли участь у заході "Довгострокові рішення для внутрішньо переміщених осіб: подальші кроки". Зустріч була організована у Києві спільно з Норвезькою радою у справах біженців, Офісом ООН з координації гуманітарних питань та UNHCR Ukraine – Агентством ООН у справах біженців в Україні

Для вибудовування стратегії подолання проблеми тривалого внутрішнього переміщення Норвезькою радою у справах біженців підготовлено і представлено ключовий міжнародний документ "Рамкова програма довгострокових рішень Міжвідомчого постійного комітету". У ньому міститься рекомендації щодо реалізації довгострокових рішень для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Визнаючи надзвичайну важливість презентованої стратегії, в обговоренні якої взяли активну участь члени ЦВК, Юрій Буглак зазначив, що не менш актуальним викликом сьогодення є захист виборчих прав внутрішньо переміщених осіб.

– "Центральна виборча комісія постійно опікується цією проблемою всіма доступними для неї способами, – зазначив він. – Так, свого часу ЦВК запропонувала громадськості долучитися до обговорення змін до чинного законодавства у цій сфері, підготовлених Комісією. І це мало позитивний результат".

За словами члена ЦВК Юрія Мірошніченка, особливо з огляду на проведення місцевих виборів, запланованих на 2020 рік, для виборців з числа ВПО вже зараз надважливі швидкі та дієві рішення щодо змін виборчого законодавства в частині, що стосується посилення захисту їхніх виборчих прав.

– "ЦВК неодмінно пропонуватиме законодавцю врахувати напрацьовані нею пропозиції, які отримали схвальні відгуки від

громадянського суспільства", – додав Юрій Мірошніченко.

Як зазначили учасники заходу, позитивним є той факт, що під час зустрічі були об'єднані зусилля представників центральних органів влади високого рівня, посольств і дипломатичних місій, гуманітарних організацій, а також організацій громадянського суспільства в Україні.

Вже 26 листопада ЦВК разом з експертним

За даними Міністерства соціальної політики України станом на 2 грудня 2019 року взято на облік 1 427 211 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та АР Крим

середовищем продовжила роботу щодо захисту виборчих прав внутрішньо переміщених осіб.

З ініціативи членів Центральної виборчої комісії, зокрема Юрія Мірошніченка, було проведено розширене засідання ЦВК для обговорення проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо реєстрації місця проживання внутрішньо переміщених осіб".

Проект закону, який став головним предметом дискусії, був розроблений Міністерством у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених

осіб України. Разом із тим, Центральна виборча комісія теж долучилася до його вдосконалення. А обговорення змін до законодавства разом з експертами, яке ініціювала ЦВК, стало черговим вагомим кроком на цьому шляху.

Під час обговорення порушувалися не тільки теми реєстрації місця проживання внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах, а також не менш важливий аспект – взаємодія між реєстрами

територіальних громад і Державним реєстром виборців (ДРВ). Своїми думками і напрацюваннями колег з цього приводу поділився керівник Служби розпорядника ДРВ Олександр Стельмах. У контексті цього питання між експертами та представниками профільних відомств відбувся обмін думками й щодо діджиталізації відповідних процесів, декларативного місця проживання, проведення електронних виборів тощо.

Юрій Мірошніченко запропонував рухатися в реалізації законопроекту крок за кроком:

– "Вже зараз ми можемо вирішити головне завдання законопроекту – в частині, що стосується внутрішньо переміщених осіб, а потім – і для всіх інших категорій громадян, хто цього потребує. Це був би гарний результативний початок. Саме задля цього ЦВК збирала експертів, запросила всі зацікавлені сторони. Разом ми повинні забезпечити послідовний підхід у

впровадженні вивіренних рішень і налагодити координацію спільних дій, щоб швидше рухатися далі."

– Лише такий спосіб вирішення проблеми вбачається мені найбільш вдалим. А ретельний відбір кращих пропозицій з розрахунками, як вони працюватимуть в реальному житті, стане запорукою досягнення нашої

кінцевої мети – максимального захисту виборчих прав громадян України на всіх рівнях виборів, – констатував член ЦВК Ю. Буглак.

У зустрічі взяли участь представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, представники профільних міністерств, зокрема Міністерства внутрішніх справ, Державної міграційної

служби України тощо, а також аналітики та експерти Міжнародної фундації виборчих систем (IFES), Аналітичного центру Асоціації міст України, Всеукраїнської громадської організації "Громадянська мережа "ОПОРА", ГО "Громадський холдинг "ГРУПА ВПЛИВУ", Центру прав людини ZMINA.

Представники Офісу Ради Європи в Україні відвідали ЦВК

12 листопада відбулася робоча зустріч Голови Центральної виборчої комісії Олега Діденка із заступником голови Офісу Ради Європи в Україні Оленою Литвиненко. У заході також взяли участь заступники Голови Комісії Сергій Дубовик, Віталій Плукар, секретар Комісії Олена Гатаулліна, а також керівник управління зі сприяння у виборчих процесах Генерального директорату з питань демократії Ради Європи Франсуа Фрідеріх, керівники проєктів Ради Європи в Україні Інна Зубар та Сергій Ткаченко

Голова Комісії подякував Офісу Ради Європи в Україні за плідну співпрацю з ЦВК, яка триває з 2015 року, та висловив переконання, що вона має значний потенціал для подальшого розвитку. "Рада Європи виступала організатором та співорганізатором великої кількості просвітницьких заходів, експертних обговорень, конференцій, круглих столів, закордонних візитів як членів Комісії, так і працівників її Секретаріату та Служби

розпорядника Державного реєстру виборців для обміну досвідом", – наголосив Олег Діденко.

За його словами, логічним продовженням тісного співробітництва стало підписання у грудні 2018 року Меморандуму про співпрацю між Центральною виборчою комісією та Радою Європи. На жаль, через завантаженість, пов'язану з проведенням цього року двох загальнодержавних виборчих кампаній, поки що не вдалося перейти до

грунтовного та всебічного виконання положень цього Меморандуму. "Проте наразі Комісія налаштована на серйозну реалізацію запланованих заходів", – додав Голова ЦВК.

Своєю чергою, Олена Литвиненко також висловила задоволення високим рівнем співробітництва та запевнила, що Центральна виборча комісія й надалі залишатиметься одним із ключових національних партнерів Ради Європи.

Кібербезпека виборів Досвід Норвегії

20 – 21 листопада делегація Центральної виборчої комісії на чолі з Головою Комісії Олегом Діденком відвідала Королівство Норвегія. Головною метою візиту стало вивчення досвіду застосування електронних систем документообігу цієї країни, а також ознайомлення з норвезьким досвідом формування списків виборців, методологією верифікації виборчих даних та організацією і функціонуванням демографічного реєстру. Особлива увага була приділена обговоренню з іноземними колегами питань кібербезпеки виборів

Членам української делегації була презентована Норвезька державна організація з безпеки та електронних сервісів (G.S.S.O). Вони детально розповіли про електронну систему документообігу, що застосовується в державних установах країни, зокрема Міністерстві місцевого врядування та модернізації Норвегії. А також презентували портал "Вибори посадових осіб" та ознайомили із системами підтримки користувачів під час виборів.

У щільному робочому графіку члени ЦВК знайшли час і для спілкування з представниками місцевого громадянського суспільства. Насиченим та жвавим було фахове спілкування двох сторін щодо особливостей спостереження за виборами та моніторингу фінансів політичних партій.

Крім того, в рамках зустрічі з громадською організацією "Норвезький Гельсінський Комітет" відбувся плідний обмін думками і досвідом щодо використання у виборчих кампаніях мережі Інтернет та соціальних мереж. При цьому особливу зацікавленість викликала тема "fake news" та проблеми поширення достовірної інформації на виборах.

– У Норвегії неприпустима навіть думка про можливість фальсифікації на виборах, – поділився враженнями від поїздки до Осло Голова Центральної виборчої комісії Олег Діденко. – У норвежців є чому повчитись. Тут стільки зусиль докладається, щоб на вибори прийшло і проголосувало якомога більше людей! Як на рівні популяризації, так і на організаційному рівні: ранне,

попереднє, основне голосування. Загальна тривалість – до трьох місяців. Як наслідок – явка до 80%. Норвезький виборець дуже відповідальний. Йому й на думку не спаде пропустити свій голос чи пропустити вибори без дуже вагомої на те причини. Це виховується з дитинства. Приклад батьків, постійна популяризація, відповідні розділи у шкільних підручниках. Можливість самим проводити вибори в школі, організувати їх, голосувати, підраховувати голоси – шкільні вибори норвежці практикують уже кілька десятиліть. Все це в сукупності виховує активного і свідомого виборця, який заслуговує на повагу. Щодо України, то мені дуже хотілося б, щоб через кілька років так розповідали і про наших виборців. І ми над цим працюватимемо, – сказав Олег Діденко.

ЦВК започаткувала відеотрансляцію своїх засідань

Спостерігати за перебігом засідань, трансляція яких здійснюватиметься поки що в тестовому режимі, можна буде на офіційному вебсайті Центральної виборчої комісії

У Норвегії також діє високопрофесійний принцип формування органів адміністрування виборів. На належному рівні – технічне оснащення та програмні засоби.

Крім вивчення кращих практик застосування електронних систем документообігу, що використовуються в державних установах Норвегії, члени делегації ЦВК зосередилися і на інших актуальних питаннях. Цілком логічним продовженням сучасного досвіду адміністрування виборів стала презентація порталу "Вибори посадових осіб", яка відбулася під час візиту до муніципалітету Осло.

Норвезькі колеги детально поінформували українських гостей щодо обслуговування та використання цього порталу у виборчий період. Разом із тим, з огляду на майбутні місцеві вибори в нашій державі, українську делегацію не менше зацікавила й система підтримки

користувачів на виборах на рівні муніципалітету.

Своєю чергою, під час спілкування з директором Норвезької державної організації з безпеки та електронних сервісів (G.S.S.O) паном Рором Торном увага була акцентована на глобальній проблематиці – кібербезпеці виборів. Зокрема, йшлося про подолання кіберзагроз в урядових установах та органах місцевого самоврядування, в тому числі під час виборів, захист персональних даних фізичних осіб, кібергігієну і просвіту в цій сфері, безпечне користування Інтернетом. Кібербезпека виборів у Норвегії стала пріоритетом державної політики. G.S.S.O підпорядкована як Службі розвідки, так і Міністерству оборони. Ця організація розробляє заходи у сфері кіберзахисту та запобігання тероризму. Контроль за її діяльністю здійснює відповідна

комісія парламенту Норвегії.

– Підхід норвежців цікавий, корисний і зрозумілий. І ми будемо думати, що із прогресивних здобутків можна застосувати в наших реаліях", – підсумував результати візиту Голова ЦВК Олег Діденко.

Візит до Осло відбувся в рамках проекту "Посилення кібербезпеки і прозорості виборчого процесу", який виконується Координатором проектів ОБСЄ в Україні на запит Центральної виборчої комісії за підтримки місії США при ОБСЄ, Міністерства закордонних справ Норвегії, урядів Німеччини та Словаччини.

У рамках цього проекту ЦВК вже активно працює над підвищенням прозорості виборчого процесу. Кожне засідання Комісії транслюється онлайн, розроблено та здійснюється апробація прототипу модельного веб-ресурсу для територіальних виборчих комісій.

Цей процес став можливим завдяки плідній співпраці Комісії з Координатором проектів ОБСЄ в Україні. Так, у грудні 2018 року представники ЦВК взяли участь у круглому столі на тему: "Комунікація у виборчому процесі та прозорість адміністрування виборів", організованому Координатором. Під час цього заходу за участі представників громадянського суспільства обговорювалися питання щодо покращення інформування виборців, підвищення довіри до виборів та шляхів підвищення прозорості адміністрування виборів в Україні. Зокрема, йшлося й про організацію

онлайн-трансляцій засідань ЦВК.

Відтак у рамках проекту "Посилення кібербезпеки і прозорості виборчих процесів в Україні" у 2018 та першому півріччі 2019 років Координатором було проведено тендер та здійснено закупівлю конференц-системи для залів

засідань Комісії, а також забезпечено її встановлення. Вона, крім іншого, дає змогу вести і онлайн-трансляції. Зазначений проект реалізовано за підтримки Місії США при ОБСЄ, Міністерства закордонних справ Норвегії та Постійної місії Словачької Республіки при ОБСЄ.

Своєю чергою, працівники управління інформатизації Секретаріату Комісії налаштували зазначену систему, підготувавши її для організації відеотрансляцій.

Започаткування трансляції засідань ЦВК стане ще одним важливим і ефективним кроком щодо посилення відкритості та прозорості діяльності Комісії.

Президентські та парламентські вибори 2019 року в Україні

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

13–14 листопада у Києві відбулася дводенна національна конференція “Президентські та парламентські вибори 2019 року в Україні: висновки та рекомендації”. Організаторами заходу стали Центральна виборча комісія, Міжнародна фундація виборчих систем (IFES) в Україні, Координатор проєктів ОБСЄ в Україні та Офіс Ради Європи в Україні.

НАЦІОНАЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Голова ЦВК Олег Діденко у вітальному слові, зокрема, зазначив, що цьогорічні чергові вибори Президента України та позачергові вибори народних депутатів України, за оцінками міжнародних експертів, були проведені на високому рівні, з дотриманням демократичних стандартів.

– Це чудова нагода обговорити як результати виборів, так і проблеми та виклики, які довелося долати ЦВК під час організації обох виборчих кампаній 2019 року”, – наголосив Олег Діденко, додавши, що цей захід має стати одним із вагомих кроків на шляху глибокого аналізу ситуації та визначення подальших дій.

За його словами, проведення конференції збіглося в часі з активізацією роботи Верховної Ради України над удосконаленням законодавства про вибори, зокрема Виборчого кодексу. І Центральна виборча комісія активно долучилася до цього процесу, схваливши пропозиції щодо вдосконалення Кодексу та передавши їх до профільного парламентського комітету. З цього приводу Олег Діденко висловив сподівання, що конференція теж стане платформою для напрацювання нових ідей у сенсі покращення виборчого законодавства.

Голова ЦВК привітав участь у заході представників

громадських організацій, експертного середовища, членів ЦВК попереднього складу, представників окружних та дільничних виборчих комісій, які брали участь в організації підготовки та проведення двох загальнодержавних виборів, а також представників судової гілки влади.

Своєю чергою, заступник директора IFES в Україні Гіо Кобахідзе також висловив сподівання, що національна конференція з таким представницьким колом учасників сприятиме розвитку виборчого законодавства та виборчих практик в Україні.

– Безперечно, попереду ще багато важливої роботи для забезпечення прогресу в цьому напрямі. Це стосується не тільки вдосконалення виборчого правосуддя та регулювання політичних фінансів, а й забезпечення ефективної виборчої реформи відповідно до міжнародних стандартів. Реформи, спрямовані на те, щоб гарантувати рівні права всіх українців голосувати та бути обраними, – зазначив пан Кобахідзе під час відкриття конференції.

Підтримав його і керівник управління зі сприяння у виборчих процесах Генерального директорату з питань демократії Ради Європи Франсуа Фрідеріх, додавши, що РЄ налаштована й надалі всіляко підтримувати нашу державу у виборчій сфері.

– Будь-яка законодавча база повинна передбачати чіткі та ефективні механізми контролю та дотримання встановлених правил. Інакше ні виборці не зможуть зробити усвідомлений вибір, ні кандидати та політичні партії не матимуть рівних можливостей для ведення виборчої кампанії, наголосив представник РЄ у своєму виступі.

А спеціаліст з питань виборів та врядування Координатора проектів ОБСЄ в Україні Євген Побережний нагадав, що цьогорічні вибори відбувалися в конкурентних умовах та організувалися ефективно і прозоро. Він також висловив упевненість, що рекомендації, напрацьовані за підсумками конференції, сприятимуть удосконаленню виборчих процедур та виборчого законодавства загалом.

Учасників заходу від імені Голови Верховної Ради України привітала заступниця голови Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, голова підкомітету з питань виборів, референдумів та інших форм безпосередньої демократії Аліна Загоруйко.

Своїми думками щодо організації цьогорічних виборів поділилися експерт з питань виборів Європейської мережі

організацій зі спостереження за виборами (ENEMO) в Україні П'єр Петье, голова правління громадянської мережі ОПОРА Ольга Айвазовська та голова Комітету виборців України Олексій Кошель.

Про особливості президентських та позачергових парламентських виборів, а також проблеми та виклики, з якими довелося зіткнутися Центральній виборчій комісії, учасникам конференції розповіли заступник Голови Комісії Віталій Плукар та ексголова ЦВК Тетяна Сліпачук.

Учасники заходу працювали в робочих групах, розглянувши питання адміністрування виборів, реєстрації виборців, проведення виборчих кампаній партіями, кандидатами. Також під час секційних засідань розглядалася проблематика щодо фінансування політичних партій, передвиборної агітації та спостереження за виборами.

Конференція «Президентські та парламентські вибори 2019 року в Україні: Висновки та рекомендації» є частиною більш широкої проектної діяльності IFES щодо підтримки ЦВК для захисту виборчої демократії в Україні та впровадження виборчої реформи на основі кращих практик і міжнародних стандартів.

Олег Діденко:

"Для ЦВК вкрай важливо, щоб всі процедури, вписані у Виборчому кодексі, були максимально зрозумілі та чіткі для застосування"

З виступу на конференції:

"Президентські та парламентські вибори 2019 року в Україні. Висновки та рекомендації"

Своїм баченням окресленої проблематики з учасниками конференції поділився Голова ЦВК Олег Діденко. Серед іншого, він окремо зупинився на питаннях вдосконалення виборчого законодавства і особливо Виборчого кодексу. За його словами, доопрацювання Кодексу має бути комплексним. Підтвердженням цьому стали й численні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення цього надважливого документа, які були озвучені під час секційних засідань робочих груп.

Олег Діденко також наголосив, що новообраний склад ЦВК одним із пріоритетів своєї діяльності визначив активну законотворчість. Відтак уже протягом першого місяця роботи вдалося напрацювати широкий спектр пропозицій щодо вдосконалення Виборчого кодексу.

— При цьому для Комісії було дуже важливо, щоб усі процедури,

вписані у Виборчому кодексі, були максимально зрозумілими та чіткими для застосування, — зазначив він.

У підсумку ці пропозиції були схвалені постановою ЦВК та передані до Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

— На щастя, нас почули, — розповів Голова Комісії, — і відповідно до процедури Комітет звернувся до Офісу Президента України з пропозицією розглянути наші напрацювання на предмет їхньої відповідності зауваженням Глави держави.

Олег Діденко детально поінформував присутніх про зміст пропозицій ЦВК та висловив сподівання, що подальше доопрацювання Кодексу на їх базі зробить його більш якісним та ефективним при застосуванні. Адже актуальність пропозицій ЦВК підтверджена і на цій конференції.

Проведення конференції стало можливим завдяки спільним зусиллям Центральної виборчої комісії, Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні, Координатора проєктів ОБСЄ в Україні та Офісу Ради Європи в Україні за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерства міжнародних справ Канади та Британської допомоги від уряду Великої Британії (UKAID).

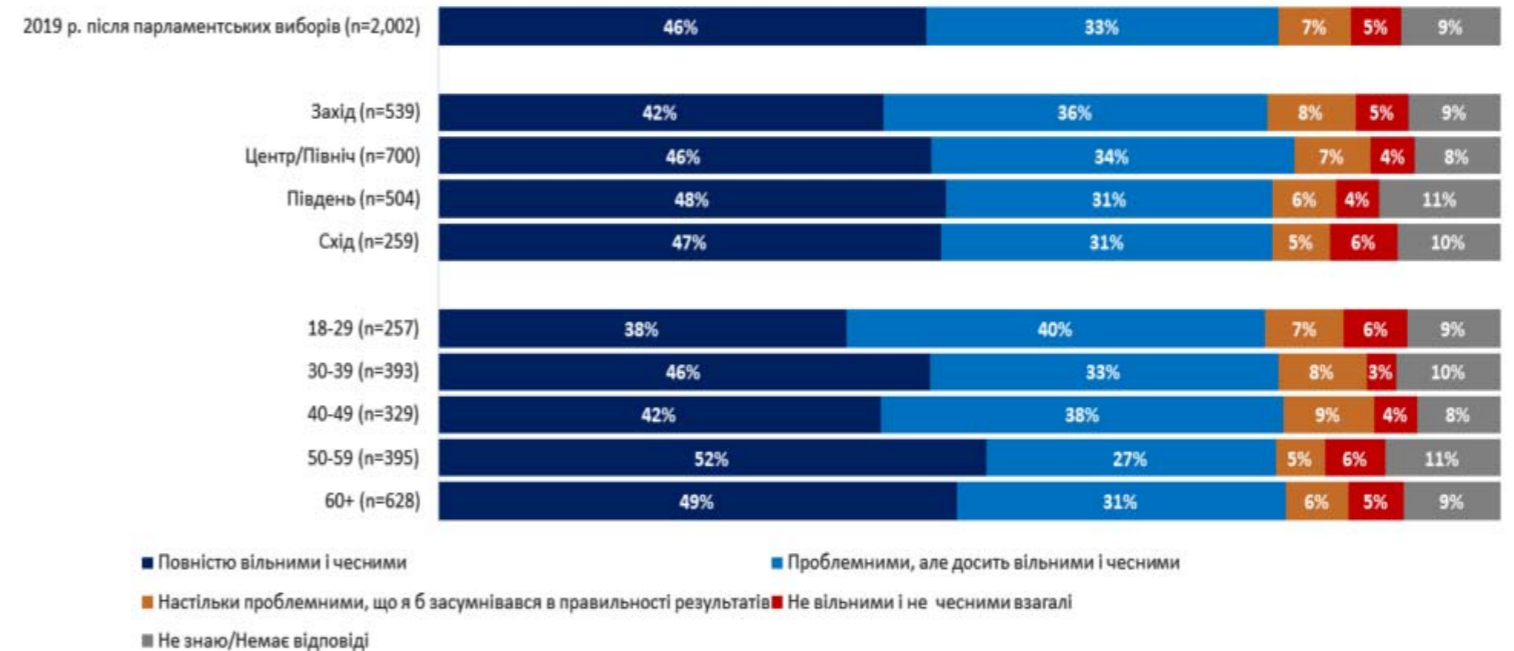
Загальнонаціональне опитування за результатами парламентських виборів в Україні

Опитування проведено Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку

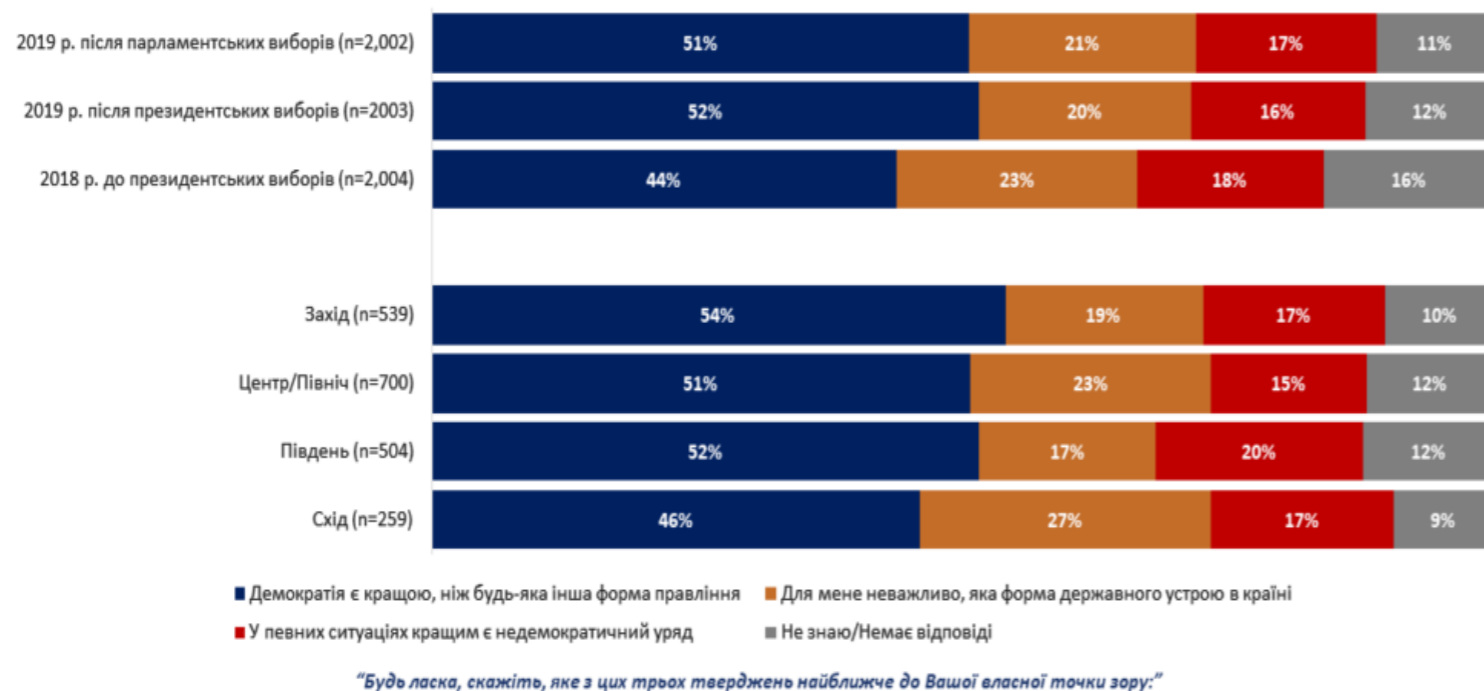
У цьому огляді викладено основні результати останнього опитування громадської думки, проведеного Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES). Польовий етап опитування було проведено в період із 29 вересня до 15 жовтня 2019 року – після парламентських виборів 2019 року. Під час дослідження було опитано 2002 респонденти по всій Україні, крім окупованих територій Донецької й Луганської областей і Автономної Республіки Крим. Дані було зважено за регіонами, віком та статтю, аби забезпечити їхню репрезентативність для всього дорослого населення (18+) України. Похибка вибірки не перевищує $\pm 2,19\%$. Польовий етап і обробку даних у межах цього опитування здійснив Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). Де це доречно, дані порівняно з результатами опитування IFES, яке провів КМІС з 8 до 30 грудня 2018 року, із вибіркою у 2004 респондентів, й опитування за результатами президентських виборів, проведеного з 19 травня до 1 червня 2019 року, із вибіркою у 2003 респондентів

Українці позитивно оцінюють доброчесність парламентських виборів 2019 року

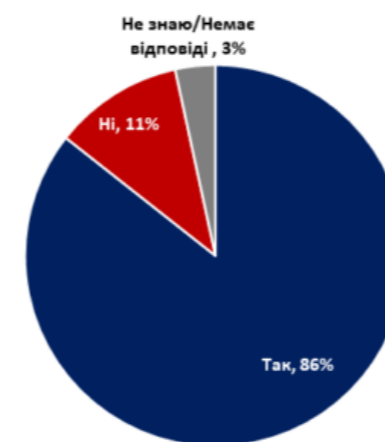
"Якщо говорити про парламентські вибори 2019 року в Україні, то, як Вам здається, наскільки вільними і чесними були ці вибори?"

Підтримка демократії лишається високою після проведення виборів 2019 року

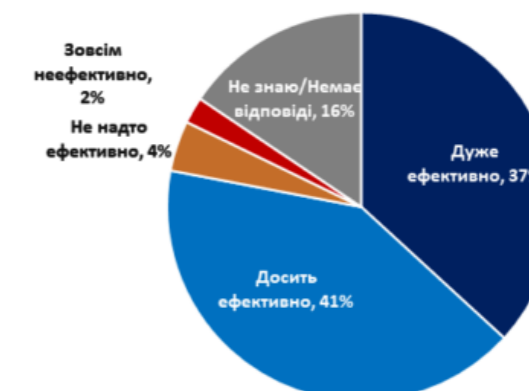

Правоохоронні органи ефективно забезпечували порядок і безпеку в день виборів

"Під час парламентських виборів 2019 року Ви бачили співробітників поліції або служби безпеки на своїй виборчій ділянці?" (n=1,471)

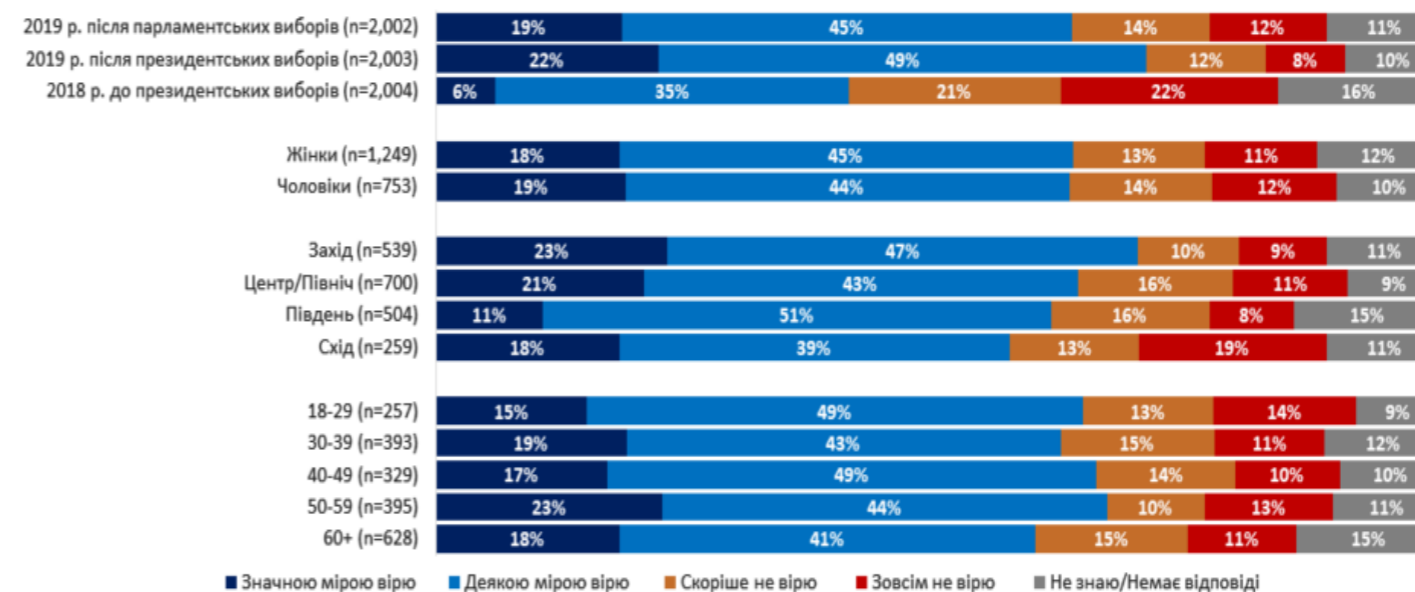
"Наскільки ефективно, на Вашу думку, поліція і служби безпеки забезпечували безпеку і порядок під час парламентських виборів 2019 року?" (n=2,002)

Значно позитивніше ставлення до голосування та впливу громадян після проведення виборів

Українці значно більше вірять у спроможність ЦВК організувати достовірні вибори

"Центральна виборча комісія (ЦВК) є органом, відповідальним за проведення загальнонаціональних виборів в Україні. Наскільки Ви вірите у спроможність ЦВК організувати достовірні вибори?"

Тренінговий центр при ЦВК – потужна база для навчання учасників виборчих процесів

1 листопада відбулася презентація роботи Центру управління навчанням учасників виборчих процесів при Центральній виборчій комісії (Тренінгового центру). У заході взяли участь члени Комісії, керівники структурних підрозділів Секретаріату ЦВК та Служби розпорядника Державного реєстру виборців, а також представники офісу Міжнародної фундації виборчих систем (IFES) в Україні

Голова Комісії Олег Діденко відзначив ефективність та корисність діяльності Тренінгового центру. При цьому він наголосив, що для ЦВК одним із пріоритетів є підвищення рівня довіри суспільства до виборів та правової свідомості виборців. Тож у цьому контексті важко переоцінити роль Центру, який допомагає Комісії втілювати в життя нові ідеї.

Також він подякував міжнародним партнерам – Міжнародній фундації виборчих систем (IFES), Агентству США з міжнародного розвитку (USAID), Міністерству міжнародних справ Канади та Британській допомозі (UKAID), завдяки яким стало можливим створення та функціонування Тренінгового центру.

Своєю чергою, заступник

Голови Комісії Сергій Дубовик, приєднавшись до слів подяки на адресу міжнародних колег, додав, що за роки свого існування Центр став своєрідним майданчиком для комунікації між Центральною виборчою комісією та представниками громадянського суспільства й міжнародними експертами.

Висловив задоволення плідною співпрацею, зокрема щодо організації діяльності Центру, і заступник директора IFES в Україні Гіоргій Кобахідзе. За його словами, завдяки цьому за 3,5 роки спільними зусиллями разом із ЦВК вдалося досягти значного прогресу в сфері навчання учасників виборчих процесів. При цьому він звернувся до членів Комісії з проханням надавати свої пропозиції щодо вдосконалення роботи Тренінгового центру. А IFES в Україні завжди готовий їх реалізувати.

Як зазначила під час презентації директор Тренінгового центру Євгенія Павловська, він був створений спільно Центральною виборчою комісією та Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) в Україні в травні 2016 року з метою професійної підготовки членів виборчих комісій та інших учасників виборчих процесів.

Так, зокрема, цього року було реалізовано дві загальнонаціональні навчальні кампанії під час підготовки до чергових виборів Президента України 31 березня та позачергових виборів народних депутатів України 21 липня. Тренінговий центр разом із ЦВК та IFES в Україні організував навчальні процеси у три етапи: тренінг для тренерів з навчання членів виборчих

комісій, навчання членів ОВК та навчання членів ДВК.

У результаті двох тренінгів було сформовано 7 потужних регіональних команд фахівців із 160 тренерів, які за результатами навчання отримали відповідні сертифікати та в подальшому реалізовували наступні два етапи навчання в усіх регіонах України.

Навчання членів ОВК відбувалося у формі тренінгів з використанням сучасних інтерактивних методик із залученням усіх учасників до розгляду практичних ситуацій та активної роботи в групах, що сприяло обміну досвідом між членами комісій та налагодженню комунікації. Протягом двох виборчих кампаній було проведено 212 тренінгів, в яких взяли участь

понад 4 800 осіб.

Своєю чергою, навчання членів ДВК проводилось у формі 4-годинних навчальних семінарів, на які запрошувався керівний склад комісій усіх звичайних виборчих дільниць. Було проведено 717 семінарів, в яких взяли участь понад 91 900 членів ДВК.

При цьому виборчі комісії всіх рівнів забезпечувалися як друкованими матеріалами, так і відео. Ці навчальні матеріали були розроблені Тренінговим центром та погоджені з Комісією. В електронному вигляді вони були також розміщені для вільного доступу користувачів на сторінці Facebook Центру та на інформаційно-навчальному ресурсі "ВИБОРКОМ".

Також, починаючи з

листопада 2016 року, у зв'язку з призначенням перших місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах, що утворюються у процесі децентралізації, було проведено серію тренінгів для членів ТВК і ДВК із залученням 30 тренерів, які пройшли відповідну підготовку у Тренінговому центрі.

За цей період таке навчання охопило шість виборчих кампаній з організації та проведення перших місцевих виборів в ОТГ. Загалом відбулося 348 тренінгів: 143 – для членів ТВК та 202 – для членів ДВК, у яких взяли участь майже 12 370 осіб.

Ще одним важливим напрямом діяльності Центру стало підвищення кваліфікації працівників Секретаріату Комісії та Служби розпорядника Державного реєстру виборців.

При цьому, зокрема, використовується такий потужний інструмент навчання, як тренінги за міжнародною програмою BRIDGE, розробленою спеціально для фахівців, які працюють у сфері виборів. За період свого функціонування Тренінговий центр організував 27 семінарів за цією програмою.

В одному з таких тренінгів BRIDGE на тему "Виборчі системи", який відбувся в Одесі в лютому 2017 року, взяли участь члени Комісії та члени ЦВК Республіки Молдова, плідно обговоривши шляхи реформування виборчих систем двох країн. А у листопаді того ж року члени Комісії, керівники структурних підрозділів Секретаріату ЦВК та Служби розпорядника ДРВ взяли участь у тренінгу BRIDGE "Інформаційні технології та вибори", під час якого вдосконалювали свої знання щодо принципів застосування інформаційних технологій у виборчому процесі.

Окрім того, на початку 2018 року відбувся пілотний тренінг для працівників органів ДРВ на тему "Взаємодія органів Державного реєстру виборців з виборчими комісіями", після чого 26 підготовлених Центром тренерів організували та провели 77 регіональних тренінгів для понад 1600 учасників.

Ще одним кроком на шляху підвищення кваліфікації працівників Секретаріату ЦВК та Служби розпорядника ДРВ стало проведення 13 навчальних триденних семінарів з опанування програмного забезпечення. Окрім того, у

2018 – 2019 роках для них були організовані курси з вивчення англійської мови. Цього року також була проведена низка тренінгів з кібергігієни.

Іншими напрямками діяльності Тренінгового центру є підвищення рівня правової культури та поширення міжнародного досвіду серед учасників виборчих процесів. Центр також став своєрідним майданчиком для комунікації широкого кола виборчих експертів, представників громадських організацій, органів державної влади та міжнародних організацій.

Загалом з травня 2016 року у 1440 заходах, організованих Тренінговим центром, взяли участь понад 114 300 осіб, діяльність яких пов'язана з виборами.

"Тренінговий центр і надалі продовжуватиме свою діяльність у сфері навчання учасників виборчих процесів та зацікавлених у ньому сторін. Планує організацію регулярних заходів з метою підвищення кваліфікації організаторів виборів, а також розвиватиме такий напрям, як просвіта виборців. Це створить сприятливі умови для підвищення професіоналізму органів управління виборами, збереже та зміцнить цілісність виборчого процесу, сприятиме ефективності взаємодії його учасників та загалом покращить довіру суспільства до виборів в Україні", – наголосила Євгенія Павловська.

Додаткову інформацію про роботу Тренінгового центру можна отримати на сайті www.ifes.org/ukraine або у соціальних мережах www.facebook.com/ces.training.center/.

Парламентські вибори в Республіці Білорусь

Заступник Голови Центральної виборчої комісії Сергій Дубовик та завідувач відділу зведеного планування та фінансування Секретаріату Комісії Олексій Осадчук взяли участь у спостереженні за виборами депутатів Палати представників Національних зборів Республіки Білорусь сьомого скликання, які відбулися 17 листопада

Представники ЦВК у складі міжнародних спостерігачів від виборчих комісій зарубіжних країн напередодні дня голосування провели робочу зустріч з керівництвом Центральної комісії Республіки Білорусь з виборів та проведення республіканських

референдумів і відвідали Мінську міську виборчу комісію.

У день виборів під час перебування в місті Барановичі вони ознайомилися з роботою окружних виборчих комісій Барановицького-Західного округу № 5 і Барановицького-Східного округу № 6 та спостерігали за перебігом виборчого процесу на кількох виборчих дільницях міста.

Також вони спостерігали за завершенням голосування на одній із столичних виборчих дільниць, її закриттям та підрахунком голосів виборців членами дільничної виборчої комісії.

За словами заступника Голови Центральної виборчої комісії С. Дубовика, ситуація в тих населених пунктах, де їм вдалося побувати, спокійна.

"Виборчий процес проходив досить організовано, і на жодній дільниці, які нам вдалося відвідати, ми не зафіксували порушень виборчого законодавства," – зазначив він.

На підсумковій прес-конференції Голова ЦВК Білорусі Лідія Єрмошина повідомила, що явка на виборах до Палати представників станом на 20:00 17 листопада становила 77,22%. Найменше виборців проголосувало у Мінську – 63,2%, найбільше у Могильовській області – 82,3%. Також вона зазначила, що цьогорічна явка вища, ніж на виборах 2008-го, 2012-го та 2016-го років.

Довідково. До Палати представників Національних зборів входять 110 депутатів, які обираються на 4 роки.

Вибори Президента Румунії

Члени Центральної виборчої комісії Сергій Постівий та Юрій Фрицький взяли участь у міжнародній програмі зі спостереження за черговими виборами Президента Румунії, які відбулися 10 листопада

Під час перебування в цій країні члени Комісії здійснили навчальний візит до штаб-квартири Постійного виборчого органу Румунії, який очолює Константин-Флорін Мітулецу-Буйка. Там вони мали можливість ознайомитися з презентацією виборчого законодавства Румунії в контексті президентських виборів. Окрім того, учасникам програми зі спостереження розповіли про ІТ-систему моніторингу явки виборців та запобігання незаконному

голосуванню. Також відповідні фахівці Постійного виборчого органу Румунії поінформували іноземних колег щодо реєстрації виборців, їх обізнаності стосовно виборчих процесів, громадянської просвіти тощо.

У сам день виборів Сергій Постівий та Юрій Фрицький у складі учасників зазначеної програми спостерігали за відкриттям та закриттям виборчих дільниць, відвідали дільниці в містах Бухаресті й Отопені. Також здійснили візит до Центрального виборчого бюро з виборів Президента Румунії 2019 року, де ознайомилися з основними напрямками його діяльності.

Парламентські вибори в Іспанії

Іспанська соціалістична робоча партія (PSOE) здобула перемогу на позачергових загальних виборах, які відбулися 10 листопада, проте вона знову не змогла набрати більшості, необхідної для формування однопартійного уряду

Згідно з даними Національної виборчої комісії, на підставі підрахованих бюлетенів соціалісти отримують 120 місць у новому складі парламенту.

З 87 місцями до парламенту проходить консервативна Народна партія (Partido Popular), ультраправа партія Vox забезпечила собі представництво 52 парламентаріїв, ліве об'єднання "Подemos" (Podemos) буде

представлено 35 депутатами, а ліберали з партії "Громадяни" (Ciudadanos) – десятьма депутатами.

Це означає, що соціалістам знову не вдасться сформувати уряд більшості, і їм доведеться вести переговори про створення коаліційного уряду.

На минулих виборах у квітні соціалісти під керівництвом іспанського прем'єра Педро Санчеса також здобули перемогу, але не

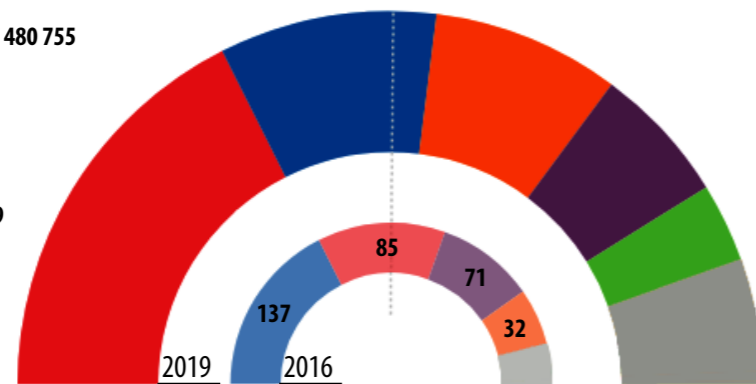
змогли заручитися підтримкою більшості. Переговори про формування коаліційного уряду завершилися невдало.

У липні депутати парламенту двічі провалили спроби затвердження Санчеса прем'єром через безуспішні переговори соціалістів і представників "Подemos".

Іспанський король Філіп VI, своєю чергою, прийняв рішення більше не висувати будь-які кандидатури на посаду прем'єра, у зв'язку з чим і було вирішено провести позачергові вибори.

Participación: 75,75%

Президентські вибори у Шрі-Ланці

Колишній міністр оборони Шрі-Ланки Готабая Раджапакса виграв президентські вибори 18 листопада з результатом в 52,25% голосів

Колишній міністр оборони Шрі-Ланки Готабая Раджапакса виграв президентські вибори, які розділили країну за етнічною ознакою. Офіційні результати показали, що за 70-річного Раджапаксу проголосували 52,25% виборців. Його суперник Саджіт Премадаса вже визнав свою поразку.

Якщо ж Раджапакса став очевидним переможцем у районах сингальської більшості, то Премадаса переміг у переважно тамільських частинах Шрі-Ланки. Вибори є

першими після смертельних сутичок під час Великодньої неділі навесні цього року.

На Шрі-Ланці Раджапакса є дуже суперечливою фігурою у місцевій політиці. Він та його брат Махінда Раджапакса, колишній президент країни, стали ключовими фігурами у поразці тамільських сепаратистів 2009 року, що ознаменувало закінчення десятиліття війни, в якій загинуло щонайменше 100 тисяч

людей.

Після перемоги на виборах Раджапакса виступив із заклик до єдності в країні.

"Мій обов'язок – служити всій Шрі-Ланці без расової чи релігійної дискримінації. Обіцяю чесно виконувати свої обов'язки", – заявив Раджапакса.

Явка під час виборів становила 83,7%.